

אשכול העולם היהודי	
מושג	רכיבי ההגדרה המרכזיים
מרכיבי הזדהות של יהודי התפוצות	<ul style="list-style-type: none"> • הזדהות האזרחית- יהודי התפוצות רואים את עצמם כאזרחים של המדינה בה הם גרים. • הזדהות הלאומית- חלק מיהודי התפוצות חשים קרבה, שותפות גורל ומחויבות כלפי מדינת ישראל וכלפי שאר יהודי העולם. הם מדגישים את המרכיב היהודי בזהותם, בין אם הם דתיים ובין אם חילונים • הזדהות הדתית -משמעותה זיקה לדת היהודית. על פי מחקרים נמצא כי יהודים שמדגישים את זהותם הדתית היהודית שומרים יותר על קשר עם העם היהודי ועם מדינת ישראל.
השסע הדתי	<p>- שסע הוא קו גבול החוצה את החברה בישראל ומבטא מתח, קיטוב ומחלוקות בנוגע לאופייה הרצוי של המדינה ובנוגע למקומה של הדת במדינה/במרחב הציבורי. המחלוקת מתקיימת בין קבוצות אוכלוסיה המגדירות עצמן חילונים, מסורתיים ודתיים.</p> <p>- השסע מתבטא בנושאים שונים סביב היחסים שבין דת ומדינה: השפעת הדת על אופי חוקי המדינה ואופן קביעתם, חינוך והקניית ערכי דת במערכות החינוך הממלכתיות.</p>
החברה החרדית בישראל	<ul style="list-style-type: none"> - מונה כ-9% מהאוכלוסיה היהודית. - מקפידה על קיום כלל המצוות בפרשנות מחמירה ועל התמדה בלימוד תורה. - מתבדלת מהאוכלוסיה הכללית ובעלת יחס מסוייג כלפי המודרנה, אם כי בעלת מעורבות רבה בפוליטיקה. - מיעוטם מתנגד לקיום המדינה, ורובם רואים בה כלי להשלטת סדר, אולם ללא קדושה דתית.
החברה הדתית-לאומית בישראל	<ul style="list-style-type: none"> - מונה כ-11% מהאוכלוסיה היהודית. - דוגלת בשילוב בין שמירת מצוות ונאמנות לערכי המסורת לבין ציונות. - השתלבות מלאה בחברה הכללית ובתפקידים ציבוריים ופוליטיים. - רואים בהקמת המדינה ובקיומה את "תחילת הגאולה". - (בתוך קבוצה זו, הזרם הדתי-מודרני מבטא שילוב של יהדות לפי ההלכה עם אורח החיים המודרני, ואילו הזרם החרדי-לאומי שמרני יותר ומסתייג מחלק מערכי העולם המערבי)
החברה המסורתית בישראל	<ul style="list-style-type: none"> - מונה כ-37% מהאוכלוסיה היהודית. - המשתייכים לחברה זו נעים בין שמירת מצוות רבה לבין שמירה של מצוות ספורות, בעיקר מטעמי שמירת מסורת משפחתית וקהילתית. - לרוב לא מאוגדים בקהילות. - מהווים חלק בלתי נפרד מהחברה הכללית ואורחותיה.
החברה החילונית בישראל	<ul style="list-style-type: none"> - מונה כ-43% מהאוכלוסיה היהודית. - חסרי מחויבות להלכה היהודית או לאמונה באל (אם כי חלקם מאמינים וחלקם מקיימים מנהגים מסויימים). - רואים ביהדות בעיקר לאום ותרבות, ולא מדגישים את הרכיב הדתי (מיעוטם מתנגד לדת עצמה). - מהווים חלק בלתי נפרד מהחברה הכללית, דוגלים בערכים מערביים.

<p>- מאבק על צביון השבת במרחב הציבורי: - הדתיים רואים ביום השבת יום של קדושה אשר בו, על פי ההלכה על כל יהודי לשבות ממלאכה. - לעומתם החילוניים רואים בשבת יום המיועד למשפחה, לבילוי ולהנאה. - בעניין השבת קיימות מחלוקות שונות בנושאים כמו הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, נסיעה בשבתות ברחובות הקרובים לשכונות דתיות, פתיחת בתי קולנוע, תאטראות ומקומות בידור אחרים בלילות שבת ופתיחת מרכזי קניות לציבור הרחב בשבתות ובמועדי ישראל. - לדין בנושא זה מתווסף היבט סוציאלי (חברתי) אשר מתייחס לזכותו של עובד ליום מנוחה.</p>	<p>מוקד מתיחות: אופי השבת בפרהסיה</p>
<p>- בישראל ובעיקר בתפוצות משתייכים יהודים רבים לזרמים שאינם אורתודוקסיים, בעיקר הזרם הרפורמי והזרם הקונסרבטיבי. קיימת מחלוקת אודות ההכרה הממסדית בהם בישראל. - הציבור הדתי והממסד האורתודוקסי/הרבנות הראשית ובתי דין רבניים מתנגדים להכרה בזרם הקונסרבטיבי ובזרם הרפורמי כזרמים יהודיים דתיים לגיטימיים ולהענקת מימון מהמדינה. - לעומתם הזרמים האלו, וכן חלק מהציבור החילוני, דורשים הכרה בפלורליזם דתי ושוויון בין הזרמים מבחינת מימון המוסדות והכרה בהם.</p>	<p>מוקד מתיחות: מעמד הזרמים הלא אורתודוקסיים</p>
<p>- מחלוקת סביב ההגדרה המקובלת והמחייבת במדינה באשר ל"מיהו יהודי". - הציבור הדתי האורתודוקסי החרדי והלאומי, וכן חלק מהציבור המסורתי, רואים בהגדרת מיהו יהודי הגדרה דתית על פי ההלכה הקובעת: "יהודי הוא אך ורק מי שנולד לאם יהודייה או מי שהתגייר על פי ההלכה; כלומר עבר מילה, טבילה וקיבל על עצמו לקיים מצוות". - לעומתם, רבים מהחילונים טוענים שהגדרתו העצמית של אדם כבן הלאום היהודי צריכה להיות על פי הזדהותו עם העם היהודי ותרומתו למדינת ישראל, ואין משמעות להבחנה הדתית.</p>	<p>מוקד מתיחות: שאלת מיהו יהודי</p>
<p>- מחלוקת בין חילונים לדתיים אודות שערי הכניסה לעם היהודי וההכרה בגיורים שמבצעים הזרמים השונים. - חלק מהציבור הדתי מבקש לדאוג לכך שגיור המוכר בישראל יהיה רק הליך גיור שנעשה רק על ידי רב אורתודוקסי. - לעומתם קבוצות חילוניות וכן הנמנים עם הזרם הקונסרבטיבי והזרם הרפורמי נאבקים על כך שבארץ יוכר גם גיור שנעשה על ידי רבנים קונסרבטיבים ורפורמיים, בהליך הנחשב מקל יותר.</p>	<p>מוקד מתיחות: סוגיית הגיור</p>
<p>- ויכוח סביב חוקים שנחקקו על רקע דת כמו חוק בתי הדין הרבניים, חוק החזיר וחוק החמץ. - הדתיים שואפים שההלכה היהודית ועקרונות המשפט העברי הם שיקבעו בחוק את אופי המרחב הציבורי ואת אורח החיים של הפרטים במדינה. - לעומתם הציבור החילוני רואה בחקיקה דתית כפייה של אורח חיים דתי, פגיעה בזכות לחופש דת וחופש מדת, ופגיעה בזכות של כל אדם לקבוע את אורח חייו.</p>	<p>מוקד מתיחות: חקיקה דתית</p>
<p>- ויכוח סביב היקף ואופי השירות בצה"ל של בחורי ישיבות חרדים. - חרדים רואים בלימוד תורה ערך עליון ומשקיעים בכל את כל זמנם ומרצם ("תורתם אומנותם") וסבורים שזו תרומתם לעם היהודי ולמדינת ישראל. בנוסף, קיים חשש ששירות צבאי יפגע באופי הקהילה החרדית. - לעומתם, חילונים ודתיים רואים באי-גיוסם של בני ישיבות כפגיעה בעיקרון השוויון ובסולידריות החברתית.</p>	<p>מוקד מתיחות: שוויון בנטל / שירות בני ישיבות חרדים בצה"ל</p>

<p>- הידברות בין הקבוצות השונות, משא ומתן והגעה לפשרה (דוגמת הסדר הסטטוס - קוו). - הפיכת הדת לסוגיה פרטית מחד, ובמקביל הבטחת אינטרסים של קהילות דתיות - הצבת גבולות בין הסמכות החילונית לסמכות הדתית - חינוך לסובלנות ולקבלת האחר - שיטת בחירות יחסית, המאפשרת לכל הזרמים ייצוג בכנסת, שיח ציבורי והגעה לפשרות בחקיקה. - ממשלות קואליציוניות אשר מאפשרות לנציגי זרמים שונים שותפות בממשלה וגיבוש מדיניות משותפת.</p>	<p>דרכי התמודדות עם השסע הדתי</p>
<p>- אנשים שלפי "חוק השבות" רשאים לעלות לארץ: יהודים ובני זוגם, וכן ילדיהם ונכדיהם ובני זוגם. - הגדרה זו כוללת בנים למשפחות שרק אחד ההורים או אחד הסבים יהודי והם אינם בהכרח יהודים על פי ההלכה (חלקם אף אינם מזדהים כיהודים). - לפי ההערכות, בעולם חיים כ-14 מיליון "זכאי חוק השבות".</p>	<p>זכאי חוק השבות</p>
<p>- אנשים שרואים עצמם יהודים ומזדהים כיהודים. - אינם בהכרח יהודים לפי ההלכה.</p>	<p>יהודי ליבה</p>
<p>- חוק לפיו כל עולה חדש לישראל (לפי חוק השבות) זכאי מענק כספי מן המדינה. - מטרת החוק להקל על קליטת של עולים חדשים בישראל ולעודד את עלייתם.</p>	<p>חוק סל קליטה</p>
<p>- ניתן להעמיד לדין בישראל כל אדם שביצע עבירות בכל מקום בעולם נגד חיי יהודי, גופו, בריאותו, חירותו או רכושו, באשר הוא יהודי, או רכוש מוסד יהודי. - חוק זה משקף את האחריות של ישראל ליהודי התפוצות ואת הדאגה לביטחונם.</p>	<p>עבירות נגד העם היהודי (מתוך חוק העונשין)</p>
<p>- נציגים ישראלים שפועלים בקהילות יהודיות בחו"ל מטעם המדינה או מטעם ארגון ציוני. - תפקידם לעודד עליה של חברי הקהילה היהודית המקומית לישראל.</p>	<p>שליחי עליה</p>
<p>רכיב אזרחי: יהודי התפוצות רואים את עצמם כאזרחי מדינות מגוריהם. רכיב לאומי: חלק מיהודי התפוצות רואים עצמם חלק מהעם היהודי וחשים כלפיו שותפות גורל, שמתבטאת לעתים במחויבות מסויימת למדינת ישראל. רכיב דתי: חלק מיהודי התפוצות מדגישים את אמונתם הדתית, בהתאם לזרם אליו הם משתייכים.</p>	<p>זהותם של יהודי התפוצות</p>
<p>- מוסד משותף למדינת ישראל וליהודי התפוצות (שהוקם עוד בסוף המאה ה-19). - ארגון גג של התנועה הציונית העולמית שמאגד תחתיו גופים ציוניים רבים בישראל ובעולם. - פועל להעמקת הקשר בין יהודי התפוצות לישראל וכן במאבק באנטישמיות. - לפי החוק, נהנה ממעמד מיוחד ורשמי בישראל.</p>	<p>הסתדרות הציונית העולמית</p>
<p>- מוסד משותף למדינת ישראל וליהודי התפוצות. - פועל בעיקר לעידוד עליה ולחיזוק הקשר בין יהודי התפוצות לישראל. - לפי החוק, נהנה ממעמד מיוחד ורשמי בישראל.</p>	<p>הסוכנות היהודית</p>
<p>- מוסד משותף למדינת ישראל וליהודי התפוצות. - הוקם במקור לשם רכישת קרקעות בשם העם היהודי, אשר מנוהלות כיום בידי המדינה. - פועל כיום בעיקר לקידום שמירה על הסביבה ופיתוח קרקעות. - לפי החוק, נהנה ממעמד מיוחד ורשמי בישראל.</p>	<p>קרן קיימת לישראל</p>